

діяльність; диверсифікація ринків відкриття – зменшення залежності та створення позитивного іміджу країни за її межами, диверсифікація джерел енергії – зменшення енергетичної залежності, реінтеграція території України.

Література:

1. Онищенко С.В., Матковський А.В., Пугач О.А. Аналіз загроз економічній безпеці України в умовах інноваційного розвитку економіки. *Економічний часопис-XXI*. 2014. № 1-2(2). С. 8-11. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2014_1-2\(2\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecchado_2014_1-2(2)_3).

2. Заверуха Д. А., Копитко М. І. Характеристика основних елементів сутності економічної безпеки. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 1 (65). С. 19-24.

3. Правдивець О. М. Економічна безпека, як найвища функція держави. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 2(66). С. 40-43.

УДК 347.72.031:001.893

Єгоричева Світлана Борисівна,

доктор економічних наук, професор

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка» (Україна)*

ВИЗНАЧЕННЯ КІНЦЕВИХ БЕНЕФІЦІАРНИХ ВЛАСНИКІВ ЯК СКЛАДОВА НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ КЛІЄНТІВ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

У сучасних умовах безпека держави визначається, у тому числі, результативністю функціонування національної системи протидії легалізації злочинних доходів та фінансування тероризму. Серед багатьох напрямів її реалізації особливе значення має вивчення клієнтів, які користуються послугами фінансових установ і уособлюють певний ризик

виконання операцій з метою відмивання коштів або фінансування тероризму. Для попередження цього, фінансові установи повинні дотримуватися принципу «знай свого клієнта», мати якнайбільше інформації щодо його ідентифікаційних даних, фінансового стану, ділових відносин, фінансової діяльності, репутації та ін. Особливе значення має визначення кінцевих бенефіціарних власників (КБВ) компаній та трастів, які чинять вирішальний вплив на їхню діяльність і можуть у певних випадках спрямовувати її у незаконне русло.

Зокрема, у Рекомендації 10 Міжнародної групи з протидії відмиванню брудних грошей (FATF) серед заходів належної перевірки клієнта визначається необхідність визначення бенефіціарного власника і вжиття відповідних заходів для перевірки його особи таким чином, щоб фінансова установа була переконана в тому, що вона знає, хто є бенефіціарним власником. Для юридичних осіб та правових утворень це повинно включати розуміння фінансовою установою структури власності й контролю клієнта [1, с. 14]. Аналогічна вимога міститься і у статті 13 Директиви (EU) 2015/849 про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання коштів або фінансування тероризму [2], котра вперше зобов'язала країни ЄС створити національні реєстри, до яких мають внести свої дані кінцеві власники компаній, корпорацій і фондів, що ведуть у цих країнах свій бізнес, та положення якої імплементуються у вітчизняне законодавство.

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», кінцевим бенефіціарним власником є будь-яка фізична особа, яка здійснює вирішальний вплив (контроль) на діяльність юридичної особи (в тому числі через ланцюг контролю/володіння). Ознакою здійснення прямого

вирішального впливу на діяльність є безпосереднє володіння фізичною особою часткою у розмірі не менше 25 відсотків статутного капіталу або прав голосу юридичної особи [3].

Отже, КБВ визнається саме фізична особа, на відміну від бенефіціара, яким може бути і юридична особа або інше правове утворення. Втім, статусу КБВ не має посередник, номінальний власник, який має формальне право на 25 або більше відсотків статутного капіталу компанії. Номінальні власники, як правило, призначаються реальними власниками для приховування своєї причетності до бізнесу; для використання пільгових умов ведення господарської діяльності, що надають країни, які мають офшорний статус; зрештою, для уникнення відповідальності за результати діяльності юридичної особи.

Згідно з вимогами нормативних документів, з метою встановлення КБВ суб'єкт первинного фінансового моніторингу повинен витребувати та отримати від клієнтів-юридичних осіб інформацію щодо структури їхньої власності, якою вони, у свою чергу, повинні володіти відповідно до законодавства [4]. Для перевірки достовірності наданої інформації фінансові установи мають право використовувати дані, що містяться в офіційних документах, а також в офіційних та інших джерелах, аби пересвідчитися, що вони дійсно розуміють, хто є кінцевим бенефіціарним власником клієнта (за його наявності). При цьому суб'єкти первинного фінансового моніторингу не повинні покладатися виключно на дані Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Більш того, вони зобов'язані повідомляти Держфінмоніторинг України про розбіжності між даними цього реєстру та інформацією про КБВ, отриманою ними у результаті здійснення належної перевірки клієнта.

Серед ситуацій, які можуть свідчити, що заявлений власник клієнта є не реальним, а номінальним, слід зазначити

такі: особа є одночасно власником та/або керівником багатьох інших компаній, які зареєстровані в офшорних зонах; отримані від клієнта відомості про власника компанії не відповідають інформації з публічних джерел; реальний вплив на діяльність компанії, що володіє промисловими потужностями, здійснює фінансові операції на великі суми, отримує значні прибутки, здійснюється іншою особою, яка не проявляє себе як власник цієї компанії (наприклад, відомим громадським або політичним діячем). У разі, якщо отримання даних, що дають змогу встановити КБВ власників, є неможливим або якщо у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені, він, відповідно до законодавства, повинен відмовитися від встановлення (підтримання) ділових відносин, а також проведення фінансової операції.

Варто зазначити, що Україна стала однією з перших країн, в яких на законодавчому рівні було реалізовано вимоги FATF щодо розкриття бенефіціарних власників компаній, та першою державою, в якій така інформація стала публічно доступною не лише всередині країни, а і для зарубіжних користувачів у Глобальному реєстрі. Реєстр КБВ запрацював з середини 2020 року, інформація знаходиться на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних. На даний час вирішується завдання формування механізму перевірки даних, що містяться у державному реєстрі, що означатиме повне виконання вимог вищезазначеної Директиви Європейського Союзу.

Література:

1. International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation. The FATF Recommendations. 2012. URL: www.fatf-gafi.org/recommendations.html.
2. Directive (EU) 2015/849 of the European Parliament and

of the Council of 20 May 2015 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money laundering or terrorist financing. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0849&rid=2>.

3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 6 грудня 2019 року № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

4. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення регулювання кінцевої бенефіціарної власності та структури власності юридичних осіб : Закон України від 6 вересня 2022 року № 2571-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2571-20#Text>.

УДК 338.2

*Коваленко Вікторія Володимирівна,
доктор економічних наук, професор
Батенєва Олександра Олегівна,
студентка*

Одеський національний економічний університет (Україна)

МЕХАНІЗМИ ЗАПОБІГАННЯ РОЗВИТКУ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ФІНАНСОВО - ГРОШОВИХ ВІДНОСИН

Тіньова економічна діяльність – це господарська діяльність, яка здійснюється поза межами офіційної економіки. Така діяльність може включати у себе підробку документів, ухилення від сплати податків, нелегальну торгівлю, використання нелегальної робочої сили, контрабанду, грошові перекази поза банківською системою та інші порушення законодавства [3, с. 16].